

NOVA DOBA

LEKRA NUOVA

„NOVA DOBA“ izhaja vsako sredo in soboto. — Uredništvo in upravnništvo se nahaja v Gorici, Via Pavia 17. — Oglasi se računajo po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Celoletna naroč. L. 15.— Polletna naroč. L. 8.— Četrletna naroč. L. 4.—

Slabi preroki. - Profeti falsi.

V zadnjem času se trudi slovensko opozicijsko časopisje prepričati ljudstvo, da fašizem »gineva« in da ga bo skoro konec. Dodič opeva tržaška »Edinost« zopetno ero demokracije, obračunava urednik »Goriške straže« naravnost s fašistovsko preteklostjo.

Iz stališča oportunistov kakoršni sedijo pri »Edinosti« in pri »Goriški straži« imajo tudi popolnoma prav. Ako je politika zgolj oportunizem, kakoršen se zdi našim nasprotnikom, bi bila logika »Edinosti« in »Straže« točna.

Poglejmo namreč preteklost.

»Edinost« bi namreč na dan svojega 50. letnega praznika lahko povedala, da je bila pred vojno steber avstrijkanstva v Trstu, kar seveda po vojni sramežljivo zanika, pri čemer ima še tako srečo, da nima nihče arhiva »Edinosti« pri rokah, da bi mogel črno na belem dokazati kako italofobska in avstrofilna je bila »Edinost«, pred 2. novembrom 1. 1918.

Saj je bil EDINI nemški časopis, ki mu je avstrijska vlada dovolila izhajati tekom vojne v Trstu.

Ko je Avstrija zatonila, je ž njo zatonila tudi »Edinost«. Postala je tako majčkena, kakor košček papirja. Zmanjkala je pač avstrijsko krma.

Ponižno je pisala in dejalo se je takrat, da se jo mora čitati med vrstami.

Mi pa med vrstami nismo ničesar skrivnostnega našli. Le razbeljene jugoslovenske glave, so čitale med vrstami, da prihajajo v julijsko Benečijo jugoslovenske čete in da bo krona veljala za deset lir.

Gospodje pri »Edinosti« so sedeli med tistimi »diplomati« in so se vsled tega bali odpreti oči, da bi ne zagledali gospodujočega italijanskega naroda. Čakali so menda »dovršeni čin«.

Gospodje pri »Goriški Straži« imajo enako zgodovino. Ustanovili so stražo, da bi branili našo deželo — ne pred Nemcem — tega Bog ne daj — ampak proti »Lahom«, torej pravcato Stražo proti prodiranju italijanskega upliva, ki slovenske eksistence nikjer ni ogrožal, kajti po številu so se Slovenci

vedno množili. »Lahi« pa so prišli v deželo in so pustili »Stražo« na miru. Nekaj časa po okupaciji je sicer iz strahu zginila iz prometa, ko pa je uvidela, da se dá živeti tudi v italijanskem zraku, je zopet oživela.

Mi smo se dotaknili zgodovine teh listov, ki so vedno napačno prorokovali za to, da povemo našim čitateljem, da vsa njihova preostva razodevajo danes, eno samo najprisrčnejšo željo, da bi nas namreč vendar enkrat zadela kaka nemila osoda.

Naše vedno pravilno ocenjevanje dogodkov jih tako peče, da v svoji slabosti ne vedo več drugega pripovedovati kakor da bo kmalu konec fašizma.

Pripravljeni smo seveda tudi mi žrtvovati se, ako bo treba naše ideale braniti.

Vsekakor pa, ako se vprašamo, kdo od nas prenaša danes večje žrtve, mi ali oni, se nagiba tehtnica v naš prilog, kajti pri vsem klepetanju priznava sama »Edinost«, da si ne dela za bodočnost nikakih iluzij, kar se pravi, odkritosrčnejše rečeno, da vé, da mora s svojo politiko napram mogočnejšemu pritisku podleči, dočim se mi zavedamo, da še zamoremo ljudstvu koristiti.

Če pa je temu tako, se vprašamo začudeno, čemu tirati ljudstvo v materijelno in duševno pogubo? Ako veste, da ne morete koristiti, kakova je vaša politika in kaj nameravate z njo?

Ali ni potemtakem očitno, da Vas vzdržuje zgolj oportunizem, da se držite nevoljnega in bednega ljudstva le zato, da morete njegovo nevoljo in bedo izkoriščati. Da Vam torej ni ne za ljudski, ne za državni blagro in da debelo lažete, kedar trdite: »MI NE ŽELIMO NIČESAR DRUGEGA, KAKOR DA SE NAM DOBRO GODI V ITALIJI«, dokazujete sami s svojimi besedami.

—«O»—

Negli ultimi giorni i giornali sloveni di opposizione cercano di convincere il popolo che il fascismo stia scomparendo e che ben presto scorderà la sua fine.

Mentrechè l'»Edinost« di Trieste decanta il ritorno dell'era democratica la »Goriška Straža« fa già i conti col fascismo.

Dal punto di vista opportunisto quale è quello dell'»Edinost« e della »Goriška Straža« hanno veramente ragione. Se la politica non fosse altro che opportunismo, la logica dell'»Edinost« e »Goriška Straža« sarebbe impeccabile.

Guardiamo però i precedenti.

L'»Edinost« festeggiando cioè il cinquantenario della sua esistenza avrebbe potuto dire che prima della guerra lei era una colonna dell'austriacantismo a Trieste, ciò che nel periodo postbellico soffocò timidamente e con speciale vantaggio che nessuno dispone dell'archivio dell'»Edinost« per dimostrare col nero sul bianco l'italofobia e l'austrofilia dell'»Edinost«, prima del 2 novembre 1918.

Ne fa prova anche il fatto che l'»Edinost« era unico giornale alloglotto permesso durante la guerra a Trieste.

Quando l'Austria è tramontata anche l'»Edinost« tramontò. Divenne così piccola come un pezzettino di carta. Venne a mancare il foraggio austriaco.

Scriveva modestamente e correa la voce che l'»Edinost« si debba leggere fra le righe. Incuriositi leggiamo anche noi fra le righe, ma confessiamo di non aver trovato nulla di misterioso. Soltanto le teste scalmanate di »Jugoslavi« leggevano fra le righe che stanno venendo nella Venezia Giulia dei reggimenti jugoslavi e che la corona ben presto valerebbe Lire dieci.

I signori dell'»Edinost« erano seduti fra questi »diplomati« e temevano perciò di aprire gli occhi e trovarsi sotto il dominio della Nazionale italiana. Si diceva che attendono »il fatto compiuto«.

I Signori della »Goriška Straža« hanno una storia uguale. La »Straža« venne fondata per difendere il paese non forse — Dio ci guardi dai Tedeschi, ma bensì con gli Italiani, quindi una vera sentinella contro l'influenza italiana che del resto non minaccio in nessun luogo l'esistenza degli Slavi che

sempre crebbero di numero.

Ma cionondimeno gli Italiani vennero e lasciarono la »Straža« a fare la sentinella. Qualche tempo dopo l'occupazione la »Straža« scomparve dalla circolazione per paura, ma in seguito constatando di poter vivere anche respirando l'aria italiana, ricomparve.

Abbiamo toccato la storia di questi giornali che sempre hanno preconizzato cose false per dire ai nostri lettori, che tutte le profezie si riducono oggi ad un sol desiderio cioè a quello che una buona volta venga a colpire anche a noi la disgrazia.

Il nostro continuo e giusto apprezzamento degli avvenimenti li inferocisce di modo che nella loro debolezza non sanno raccontare altro che la prossima fine del fascismo.

Noi però siamo pronti anche a sacrificarsi se la difesa dei nostri ideali sarà necessaria.

Del resto se facciamo la domanda chi di noi sopporti i maggiori sacrifici, noi o loro, riteniamo che il paragone risulti a nostro favore, poiché malgrado tutte le chiacchiere l'»Edinost« finisce per dire di non farsi nessuna illusione sul fatto di resistenza contro la politica dominante, ciò che più sinceramente detto significa che sa di dover cedere alla forza maggiore, mentre che noi siamo in grado di dire che ciò malgrado potremo fare l'interesse del nostro popolo.

Se poi le cose stanno così ci poniamo la domanda perchè spingere il popolo nella rovina materiale e morale? Se voi sapete di non poter essere utili, quale è la vostra politica e cosa è che volete raggiungere?

Non è forse manifesto che voi non vivete che dell'opportunismo e che vi attaccate al popolo malcontento e misero soltanto per sfruttare il suo malcontento e la sua miseria? Che quindi non vi interessi nè il benessere del popolo nè quello dello Stato e che mentite di grosso quando affermate di non aspirare ad altro che di vivere bene in Italia, risulta chiaro dalle vostre stesse parole.

POLITIČNI PREGLED.

Notranji položaj.

Vse v Italiji gleda z največjo napetostjo na dan 9. oktobra, ko se sestanejo italijanski liberalci v Livornu in zavzamejo svoje definitivno stališče napram sedanji vladi.

To kar se je dosedaj pisalo o razmerju liberalcev med seboj in napram fašizmu bi zavzemalo že debelo knjigo.

Boj opozicije, da bi pritegnila liberalce ali vsaj velik del istih na svojo stran, je velik in vztrajen.

Kljub temu položaj ni baš ugoden za opozicijo, ki se nadeja, da odločitev liberalne stranke, koje zastopniki sede v večinski, to je vladni stranki, prinese krizo v parlamentarni večini.

Ves odpor opozicije se naslanja danes na nado, da zgubi vlada večino. Ako bi se namreč pokazalo med liberalci veliko nesoglasje ali boljše veliko nasprotstvo proti sedanji vladi, potem je gotovo, da bi se opozicijske vrste ojačile in parlament bi bil v nevarnosti.

Ako pa ostane liberalna stranka zvesta vladi, kakor je pričakovati, odkar so se njeni najuglednejši zastopniki izrekli za vlado, potem je pričakovati kmalu razkroja opozicije, ker ni pričakovati, da bi katoliške stranke še nadalje podpirale ali se bratile s prevratnimi ali masonske strankami.

Iz tega stališča torej zavzema livornski kongres nepričakovano in lahko tudi rečemo nezasluzeno jgodovinski pomen.

Sicer pa sklepi livornskega kongresa so navezani na strankino preteklost. Stranka ima za seboj nevenljivo zaslugo, da se je pod njenim vodstvom ustvarila Italija kakor je in da se potemtakem njena politična smernica ne nahaja v nikakem nasprotju s fašizmom, odkar posveča isti vse svoje moči edinemu namenu, da se vzpostavi čvrsta država, v kateri naj vlada mir in red.

Zasluga fašizma danes ne more nihče tajiti. Ako pa bi liberalci šli tako daleč, da bi hoteli izpodrinuti fašizem, bi bilo to velika zmeta, kajti kdor je videl manifestacije te državne stranke v zadnjem času, je moral uvideti, da fašizem živi in je v resnici življenja zmožen.

Ignorirati ta novi pojav italijanskega javnega življenja bi pomenilo spregledanje najsilnejšega elementa in omogočenje novega škvaldrizma, kajti, da bi se fašizem tako poizgubil, kakor nekateri pišejo, tega ni pričakovati.

Livornski kongres ima ta položaj pred očmi in ga mora vpoštovati, ako noče zaiti na kriva pota.

Tega pa liberalni stranki tudi ni treba, kajti Mussolini je že ponovno izjavil, da se more sporazumeti z vsakim prijateljem države, ker fašizem, kot stranka, ki skuša uveljaviti vse skupnosti koristne moči, se ne bode znašel nikdar v nasprotju z državno stranko.

Kljub temu pa ne smemo pozabiti, da liberalna stranka vsebuje tudi največje vladne nasprotnike kakor je skupina Nitti, Amendola in dvomljiva figura onemoglega Giolittija, ki ima še vedno dokaj privržencev.

Dalje je treba uvaževati neumorni boj rimskega «Giornale d'Italia», ki seje dan za dnevom spor med liberalno stranko, kateri bi po njegovi sodbi pritakalo pododgovati fašistovsko vlado. Proti zadnjemu je začel tudi pridno agitirati za razkol

glavni urednik milanskega «Corriere della sera», senator Albertini, eden glavnih voditeljev vladne opozicije.

Vse to še ne pomeni dosti. Treba je poznati in to se bo kmalu vedelo, kakovo je splošno razpoloženje v liberalni stranki po hudi polemiki, ki se bjee zadnje dneve po vsem časopisju.

Italija in Jugoslavija.

»Kaj pa mislite o Mussoliniju?« ga vpraša naš novinar.

»Brezdvomno je, da je dal Mussolini Italiji novega življenja v najkritičnejših momentih. V vnanji politiki je udaril Mussolini po prvi poti in kakor se je videlo pri reškem vprašanju in drugih pogodbah, ki se še sklepajo, naši odnošaji postajajo taki kakor so običajni med prijateljskimi sosedi, ki se vzajemno spoštujejo in čutijo, da eden drugega potrebujejo. Prepričan sem, da v najbližji bodočnosti obeh držav niso le potrebni dobri, ampak celo res prijateljski odnošaji.«

Razmere na Balkanu.

Pred kratkim se je neki novinar v Sofiji pogovarjal s srbskim politikom, ki se je slučajno nahajal v tem mestu in ki velja za dobrega poznavatelja balkanskih razmer. Na vprašanje kaj misli o stališču Davidovičeve vlade v Jugoslaviji po umru Todorja Aleksandrova, je rekel:

Aleksandrova smrt je napravila v Belgradu velik vtis. T. Aleksandrov je bil poznan kot eden glavnih vodij onih tolpa, ki so iz bolgarske Makedonije vpadali v jugoslovanski teritorij. Aleksandrov pa bi ne mogel nikdar ničesar storiti, ako ne bi bil dobil moralne in materijalne opore pri bolgarski vladi. Sofijska vlada je sicer vedno trdila, da se je ne more delati odgovorne za makedonsko revolucijonarno akcijo, ker se je ista razvijala na jugoslovanskih tleh. Danes pa po vseh umorih macedonskih voditeljev na bolgarskih tleh je sijajno dokazano, da organizatorična navodila so prihajala neposredno iz bolgarske Makedonije.

Balkanska federacija za sedaj nemogoča.

Kar se tiče balkanske federacije ali zveze, — je menil srbski politik —, da živi še vedno v spominu vseh narodov, njeno udejstvovanje pa se zdi za sedaj vsled globokih nesporazumljenj, ki obstojajo med posameznimi balkanskimi državami, naravnost nemogoče. Le Radič je za to idejo vedno enako vnet.

Na vprašanje, je-li se Radič spremenil po svojem povratku, je menil politik, da je Radič ostal isti kakor prej z razliko, da je danes v Jugoslaviji na površju vlada, ki mu je sorodnejša v načelih glede notranje preuredbe države. Radi tega pa se Radič tudi ne nahaja več v opoziciji in skuša celo stopiti v Davidovičovo vlado.

Balkan in bolševizem.

»Kaj pa mislite o uplivu ruskega bolševizma na Balkanu?«, je dalje vprašal radovedni novinar učenega Srba.

»Sovjetska Rusija bi rada ves svet prepregala s svojim bolševizmom; to izven vsakega dvoma. Poskusila se je vriniti povsod, ponesrečilo se ji je pa v Italiji, na Mažarskem, na Francoskem in na Angleškem. Konečno se je obrnila proti Balkanu, pa tudi tukaj niso ugodna tla za bolševizem. Na Balkanih ni namreč ne lakote, ne brez-

poselnosti in velikih delavskih mas, ki bi bile dovzetne za bolševizem. Balkanske države nimajo namreč še onih razvitih industrij, ki ustvarjajo proletarijat; so bistveno le agrarne države; večina prebivalstva pripada kmetijskemu sloju, ki poseduje hišo in zemljo.

Vsi so mali posestniki, ki bi v boljševiški revoluciji zgubili še tisto kar imajo, dobili bi pa ničesar.

Potemtakem komunistične nevarnosti ni. Sofijska vlada se z njo po naša, da zamore preganjati kmete, ki so sledili pokojnemu Stambulinskiju, in takozvane komuniste, ki ne predstavljajo drugega kakor vladno opozicijo.

Nove krize.

Jugoslavija.

Kakor se čuje iz zadnjih poročil je kralj odklonil sporazum, glasom katerega bi imel stopiti Radič v sodelovanje s sedanjo vlado.

Kronska odklonitev se utemeljuje z dejstvom, da Radič ni hotel dati jamstev, ki jih je od njega zahtevala krona in ki zadevajo glavne točke narodnega programa. Baje krona je tudi zavrnila način vlade in samouprave, ki jo je zahtevala H. R. S. S. za Hrvatsko.

Zdi se sploh, da je vse zlezlo nazaj in da iz Davidoviče moke ne bo kruha. Baje tudi med Korošcem in Radičem ni več tistih tesnih vezí, ker Radič tako malo »rešpektira« vero kakor njegovi občudovalci á la Bitežnik pri nas.

Zato pa se je državni blok med Pašičem, Jovanovičem, Ninčičem in Pribičevićem še ožje stisnil.

Opozicijske stranke upajo danes zopet na zmago. Za malo dni se otvori namreč zopet Skupščina, kjer se bo končni boj izigral.

Davidovič ne bo imel baš lahkega stališča, ker ga opozicija pozivlja, da naj odstopi, ker se mu misija sporazuma na demokratični podlagi ni posrečila.

Sicer pa kdor je opazoval razvoj nove jugoslovanske države ne sme kljub temu biti prevelik optimist pogledom na opozicijsko število, ker jugoslovanska politika je polna presenečenj in kar je danes kritično postane lahko čez noč zopet sigurno.

Jugoslovanska politika nam je pokazala že toliko kriz in toliko oblik, da je težko prerokovati o nadaljnjem poteku krize.

Toliko je pač gotovo, da so se prikazali v Jugoslaviji razločni eksponenti političnih strank: Pašič, Pribičević, Ninčič, Jovanovič, Davidovič, Radič, Korošec in Spaho.

Kriza na Angleškem.

Mac Donald, občudovan od »Goriške Straže« in tržaške »Edinosti« je že »fuč«.

Parlamentarna situacija ni nič več ugodna za njega. Zborniška večina mu noče dati več zaupnice in splošno se zahtevajo nove volitve. Govori se že o naslednikih sedanje vlade kakor da bi bil podal Mac Donald in njegovi ministri že demisije.

Mac Donald se je zameril svojim sorojakom, ker je priznal sovjetsko Rusijo in ker je branil komunista Campbella, ki se je odlikoval po svojem hujskajočem pisarenju, kakor recimo naši Stražariji, ki obžaljavajo radi tudi »rudeči prapor«. Ker pa ima angleški narod jako občutljive živce in ker kot svobodoljuben demokratični narod ljubi svoje angleške šterline čez vse druge vrednosti, za sovjetske metode, ki bi ga lahko spravile ob vrednost šterlin, ni prav nič navdušen, kar hoče pokazati Mac Donaldu z nezaupnico.

Konečno tudi svobodoljubne besede Mac Donalda o irskem vprašanju, angleškemu narodu niso šle prav nič k sreči.

Tako se je nabralo v teku časa toliko gradiva, da se je politična pozicija Mac Donalda omajala.

Volja ljudstva je pač ta, da se njegovim kapricam mora pokoriti vsaka oseba. Ker je bil Mac Donald vzvišen nad »svobodno ljudsko voljo« mora iti.

Tako je pač v demokratičnih državah. Kaj ne gospodje od »Edinosti« in »Goriške Straže«. Ali je to prav, da mora iti vsak, ki je zadel na Vaše simpatije?

Na Grškem.

ni tudi inč drugače. Grško ministertvo je podalo demisijo v svrhu, da se sestavi novo ministerstvo na koalicijski podlagi.

Zaključenje za sedenja društva narodov

zaključuje svoje delovanje. V zadnjih dnevih se je pojavila velika nevarnost radi

Japonskega nastopa.

Japonski zastopnik, ki je ves čas pasivno prisostvoval vsem razpravam za preprečenje vojne, je v trenutku, ko se je šlo zato, da bi podpisal tudi mednarodno pogodbo, ki določa pravice in dolžnosti posameznih držav pogledom na preprečenje vojne, nenadoma izjavil, da tega ne more storiti, ker se pojm napadaleca mora raztegniti tudi na one države, ki s svojo politiko spravljajo v nevarnost sosedno državo.

Jasno je bilo, da je tu nenadoma stopil v ospredje spor med Združenimi državami in Japonsko radi emigracije japonskih delavcev, katerih se Amerika brani.

Navzoči delegati pa so našli kmalu formulo, ki je potolažila Japonce in Amerikance, kar je omogočilo, da se je sporazumevanje za podpis mednarodne pogodbe mirno nadaljevalo.

Splošno se je moralo seveda priznati, da je vse odvisno od dobre volje posameznih držav, vendar se je imelo vtis, da je storjen korak naprej že s tem, da je vseh 54 držav, ki so bile pri konferenci postopane, po svojih delegatih sprejelo pogodbo pravdoreka, varnosti in razoroženja, koje glavne točke smo priobčili že v jedni naših zadnjih števil.

Značilno je, da je predsednik švicarske republike v svojem zaključnem govoru pohvalno omenil italijansko inicijativo razsodišča, ki je praktično že stopilo v veljavo še predno je bila skovana mednarodna pogodba v obliki dogovora, ki je bil sklenjen med Italijo in Švico.

Z odobritvijo mednarodnega dogovora se je četrti redni občni zbor društva narodov razšel.

Nemčija in društvo narodov.

Velik vspeh v pomirjenje sveta je ta, da se omogoča letos tudi Nemčiji vstop v Zvezo narodov. Sicer stvar na tem rednem zasedanju društva narodov ni še dozorela, pač pa se je pokazalo, da ne bo nobenih ovir, kajti Francija, ki je dosedaj igrala čudno vlogo sodnika v lastni zadevi in izvrševalca lastne obsodbe, je temeljito revidirala svoje stališče.

Nič več se ne sliši tistega maščevalnega in imperijoznega govora, kakor ga je rabil Poincaré, ki je vedno strašil s sankcijami in represalijami Nemce in ves svet.

Prišli so pač na površje ljudje drugega kova, ki so dostopni tudi za revizijo versailske mirovne pogodbe, kar so Nemci vedno prepevali.

Razlika je le-ta, da se revizija ne vrši več neposredno v Parizu ampak preko Ženeve.

Zadnja novost bi bila ta, da sedaj Rusija protestira proti vstopu Nemčije v Društvo narodov sklicevaje se na dogovor v Rapallu, kjer je bivša nemška vlada sklenila s Čičerinom nekako vojaško konvencijo.

Konečno pa, kakor se posnema iz zadnjega nemškega koraka, tudi Nemčija ni več navdušena za rusko prijateljstvo.

Potentakem je Rusija sedaj edina vesela, ki stoji še izven Društva narodov.

—O—

DNEVNE VESTI.

Zaključenje kurzov za drugorodne učitelje v Vidmu.

V veliki dvorani tehničnega zavoda v Vidmu se je vršilo dne 1. t. m. ob 10.30 zjutraj svečano zaključenje kurzov za drugorodne učitelje v Vidmu.

Prisostvovali so gosp. kom. Reina, čolski proveditor, prof. Morpurgo kot predsednik učiteljskih kurzov in nadzornik, dalje profesorji Adriano Lami, Guido Perale, Orio, Jacopo Tivaroni in Garassini.

Prof. Morpurgo je izrekel vsem došlecem in učiteljem prisrčno zahvalo in je na to poročal o poteku kurzov in posetih, ki jih je storilo učiteljsvo industrijalnim zavodom v Vidmu.

Zaključil je svoj govor navduševaje navzoče, da ohranijo vedno zavest svoje misije med drugorodci in delujejo na to, da se odstranijo vse zapreke, ki so škodljive procvitu prijateljstva med državljani to stran in onstran stare meje.

Prof. kom. Reina je nadalje opisoval velik pomen učiteljskih kurzov. Spodbuja vse učitelje, da se pridno uče italijanščine, kar prav pride ne le njim, ampak vsemu slovenskemu prebivalstvu v Italiji.

»Propagando, ki delamo mi«, je nadaljeval, nima namena raznarodovati, ampak ima edini namen, da otroci, ki jih bode vzgajali, bodo znali tako italijanski kakor slovenski.

Opozoril je na to, da je uveljavil Gentilijevo reformo v izključno dobrobit slovenskih učiteljev. Napačne so vse vesti, da se namerava odslavljati slovensko učiteljsvo, ki poučuje v italijanskih šolah. Potemtakem naj gleda učiteljsvo vedno z zaupanjem v svojo novo domovino in naj v tem smislu propagira idejo pobratimstva tudi med slovenskim prebivalstvom.

Z živjoklici na kralja je bil lep govor kom. Reina zaključen.

Za njim je še govoril točasni komisar videmske občine kom. Reina. Ob 11.30 so bili razdeljeni med obiskovalce kurzov diplomi.

KDO JE REŠIL PRVI PEHOTNI POLK. »BRIGATA RE« PRI KOBARIŠKEM UMIKU?

Te dni je prišlo na dan, da v žalostnih dneh umika italijanskih čet za reko Piave, se je prvi pehotni polk »Brigata Re«, ki se rekrutira iz furlanskih deželanov, imel umakniti čez Taljament pri Delizia della Casarsa.

Toda predno je došel tjekaj 1. pehotni polk, je bil most že razstreljen in polk bi bil brez drugega zajet, da ne bi se bil oglasil Goričan Dentesano, ki je služil kot maršal v italijanski vojski ter povedal poveljniku za drug vojaški most pri vasi Madriglio.

Konferenca v Benetkah

se po zadnjih poročilih odpre dne 9. oktobra t. l. Delovanju konferenice bo prisostvoval naš poslanik v Belgradu general Bodrero.

Marinkovič in Mussolini pa se sestaneta baje še-le proti polovici tega meseca, torej približno tedaj, ko dovrši konferenca svoje delo.

Vojna na Kitajskem

se zapleta vedno bolj. V boje posega tudi manžurska armada pod poveljstvom generala Wu-peifu. Boji se vršijo v smeri Shan-Hai-Kuan in na črti Shangai-Hankeu-Ningpo. Ce-kiang in Wu-peifu hočeta razbiti pekinško diktaturo.

Poslan od poveljnika polkovnika Dino Diana k rečenemu mostu, je Dentesano še pravočasno zabranil, da most ni bil prej pogran v zrak, dokler se ni rešil ves prvi polk.

Dentesano je bil pred vojno tiskar v Gorici, in je rešil čast polku, ki obhaja te dni tristoletnico svoje postanka.

NAŠI POSLANCI ZA VPOKOJENJE IN ŽELEZNIŠKE POHABLJENCE

Senator Bombig in poslanec Mariani sta odposlala na predsednika ministerskega sveta brzojavko, s katero pozivljata vlado, da nemudoma ukrene potrebne korake, da reši vpokojence bivšega avstrijskega režima in železnišarske pohabljenec gladi in revščine, v katero so zabredli vsled valutne razlike.

DVA DELAVCA POVOŽENA.

V bližini Postojne sta bila zaposlena na železniški progi železniška delavca Amedeo Panich in Matija Križaj. Nenadoma došle lokomotive nista vsled megle videla, pa tudi ne slišala, našli so jih silno razmesarjena.

TATVINA.

France Oblak, državni železničar, ki stanuje v čuvajnici št. 99, je naznanil Dornberškim karabinerjem, da so neznan zlikovci odnesli verigo v vrednosti 200 lir.

»RUDEČI PRAPOR«

ki je kugal iz uredništva »Goriške Straže« so po naši obrazložitvi »kaktoliškega« komunizma zopet »pocuknili« noter, ker so se vstrašili nevolje fašistov.

Častivredni urednik »Goriške Straže« je pa zavihal rokave in potisnil komuniste in fašiste v en koš: med zločince.

Čisto prav, saj v glavi stražarskih urednikov se ne more drugega poroditi.

Le smešno je, da je moralo pri tem zopet kršč. trpeti. »Svobodoljubni krščanski duh« pokriva zopet gnjev in strastno pohlepnost Stražarjev.

Vendar Bog je pravičen, kajti le skozi uvodni članek se je preril »krščanski duh«, v velezanimivem članku o Japoncih, pod katerimi se moraš predstavljati sebe, dragi slovenski človek, pa je zopet prikukalo na dan »krvavo stegno«, kajti razločno čitaš:

»Vsi spori, radi katerih bi grozila vojna, se bodo morali predložiti Zvezi narodov v rabsodbo.«

Pred ysem, kar trdi »Goriška Straža« ni res, drugič pa je to očiten poziv slovenskemu prebivalstvu naj vprizarja nemire in ropot, da bomo imeli »spore.«

»Vojna ali mir«, kaj ne dragi Stražarji, to je vaše krščansko stališče. Vzgled naj nam bodo poganški »Mladi Azijati«, ki tlačijo me-

de domačih delavcev in so kakor »povodenj čilih japonskih delavcev.«

Tako in podobno pita »Goriška Straža« svoje čitatelje, da jim ne vsahne poželenje po ekspanziji iz ozkih mej — ven, ven! —

KEDAJ GOVORIJO

Navadno si je jedino slovensko opozicijsko časopisje, da ne rečemo na naše članke, le tedaj, ko misli, da nas more lopniti nekaznjeno, je gotovo, da nas polijejo s svojim žolčem.

Zavezniki »Goriške Straže« so umetno vprizarili neko afero z bivšim komisarjem Sv. Križa, gosp. Lulikom in jo sedaj s pravo slastjo vlačijo po časopisih.

Neznatni gosp. Lulik je postal čez noč »fašistovski prvak« in »uvaževan« zaupnik posl. Pisenzija.

Novo nam je tudi, da je gosp. Jerkič toliko spletkaril proti Luliku, da je bil odstavljen Lulik od mesta komisarja v Sv. Križu.

Priznati moramo, da vesta »Straža« in »Edinost« o zadevi več nego mi, s čemer se nam zdi zadeva prav za prav že razčiščena, kajti ako je res, kar trdi »Straža«, je jasno, da se gre za sporazumno spletko med »Stražo« in gosp. Lulikom.

Inače bi se »Straža« ne zadovoljila z eno samo objavo »senzacionalnega« odpadništva, ampak bi jo trobila naprej kot velikansko razkritje.

Gosp. Lulik se napram nam ni še oddolžil, zato za danes ne maramo razpravljati o tem dogodku.

Zanesljivo se pa povrnemo nanj, kakor hitro doznamo natančno potek te dogodbe, ki naslaja z veseljem tudi tržaške »kvalitete«, ki si domišljajo, da njih narodna kvaliteta jih obvaruje pred vsakim grehom.

RADI ZAKASNELE IZDAJE

smo morali opustiti vse novice glede jutrajšnega vsporeda v Vidmu o priliki kraljevega prihoda.

Nadejamo se, da so vsi zainteresiranci že obveščeni kako in kje se imajo zglasiti jutri v Vidmu.

»Tržaški liberalci«

so jo dobili dobro po nosu od rimskega »Popolo d'Italia«, uradnega glasila državne stranke, ker so se pokazali to, kar so vedno bili: ne krop, ne voda.

»Popolo d'Italia«, pravi namreč dobesedno:

»Tržaška sekcija italijanske liberalne stranke, ki, kakor vsi vedo, šteje v Trstu kakih par desetoric ljudi je glasovala »ponosen dnevni red, v katerem se poleg strankine avtonomije zahteva tudi takojšnja uveljavljanje liberalnih načel.«

Potem, ko je končal razpravljati o nadaljnjih točkah dnevnega reda, zaključuje člankar:

»Mi opažamo samo to, da so namreč nekatere zahteve popolnoma odveč, druge pa, so prej... strankinega, kakor pa državnega značaja, na pr. zahteva glede milice. Ponaolvjamo, da če ne bi bilo fašizma, bi bil danes Trst v rokah komunistov in slovenskih nacionalistov (á la Wilfan seveda! Op. ur.), kajti »liberalci« res niso ničesar storili, da bi ga obvarovali nesreče.« Fašistovska vlada pa je vzpostavila red, redno delo, socialni mir, življenje luke in zaupanje v kapitale Julijske Benečije.

V vnanjem pogledu je fašistovska vlada s svojo modrostjo in svojjo stanovitnostjo napram sosednim narodom in zlasti napram čehoslovškemu, jugoslovanskemu in ogerškemu narodu, je dosegla, da se je tržaška luka zopet povzdignila in s tem splošno blagostanje mesta.

Vse to je tržaška liberalna patrolja seveda pozabila.«

Kritika v »Popolo d'Italia« odgovarja seveda resnici, kajti nedvomno je, da Wilfanova trdovratnost se naslanja na neodločnost in nerazumevanje gotovih meščanskih slojev v Trstu, ki mislijo, da je Wilfan in njegova klika »alfa in omega« v drugorodni politiki.

Le-ti nosijo krivdo na tem, da so se tržaški Slovenci v masah le vzdržali glasovanja pri državnozbornih volitvah, dočim bi bili pri jasnejši sliki v Trstu oddali brezdvomno tisti, ki niso glasovali, svoj glas za državno stranko.

V PRID VINOREJCEM.

Izvrševaje sklep ministerske seje z dne 12. septembra t. l. je imenoval Ekselencija minister za narodno gospodarstvo, on, Nava strokovni odbor, ki bo proučeval sedanji položaj vinoreje, vinorejske obrti in sredstva, da se produkcija podpre.

Odboru predseduje minister sam, nadomešča ga državni podtajnik on. Peglion; svoje predloge bo moral staviti ta odbor tekom bodočega meseca novembra.

Mednarodni kongres za socialno politiko

je bil včeraj otvorjen v Pragi. Vdeležilo se ga je 500 delegatov iz vseh krajev sveta. Predsednikom je bil imenovan znani socialist Thomas, vodja mednarodnega delavskega urada v Ženevi.

Jugoslovanska vinska kriza in mi.

Letošnja vinska letina v Jugoslaviji ne obeta niti v kvalitativnem, niti v kvantitativnem oziru posebnega uspeha in se bo pridelek nedvomno lahko plasiral na domačem trgu. Kljub temu ni nobenega dvoma, da se nahaja jugoslov. vinogradniško vprašanje v stanju stalne krize kakor naše. Poleg tega je bila tudi pomanjkljiva organizacija jugoslovanske vinske trgovine vzrok, da si vsled izpremenjenih političnih razmer po vojni ni znala nazaj pridobiti avstrijskega in češkega trga, ki so ga prevzeli drugi konkurentje, v prvi vrsti Italija.

Poljedelski minister g. dr. Kulovec je hotel s sklicanjem vinske ankete v Belgradu zbrati material, na podlagi katerega bi mogel začeti voditi aktivnejšo gospodarsko politiko glede vina, kakor so to delali njegovi predniki. Ta anketa ni dosedaj doprinesla nobenih novih vidikov in predlogov za čim uspešnejšo rešitev vinskega vprašanja v Jugoslaviji.

Od povprečno 4 in pol milijona hl vina, letnega pridelka se izvažajo komaj 20—25.000 hektolitrov. Nekaj večji izvoz leta 1922. v višini 85.000 hl ne more biti merodajen, ker se je izvršil pod izrednimi okoliščinami večinoma v Francijo, ki je vsled carinskega spora s Španijo to leto slučajno krila svojo potrebo po črnem vinu iz Dalmacije namesto iz Španije.

O jugoslovanskem vinskem izvozu dosedaj torej ne more biti govora in vsa ogromna količina v vrednosti 1 milijarde dinarjev, se popije doma. Tisti, ki vidijo, da vinske krize v Jugoslaviji sploh ni, češ, da pride v nekaterih državah trikrat toliko vina na prebivalca, je pozabil omeniti, da gotove jugoslovanske pokrajine in njihovi prebivalci (zlasti muslimani) v državi sploh ne uživajo vina, ker so navajeni samo na rakijo, da pa se potroši vina v drugih krajih, v prvi vrsti tudi v Sloveniji, toliko več.

Z ozirom na to je vprašanje vin-

